МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

РОЗВИТОК НАВИЧОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кваліфікаційна робота (проєкт)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 241М групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Ніколенко Тетяна Володимирівна
Керівник к.пед.н., доцентка Борисенко Н.М.
Рецензент Компаній Наталія Анатоліївна,
директорка Херсонського закладу
дошкільної освіти № 85

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП……..……..……...…3

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ……...8

1.1. Зміст та сутність поняття «дослідницька діяльність» та її місце в житті дошкільників……8

1.2. Роль дослідницької діяльності у формуванні особистості дошкільника……...12

1.3. Аналіз сучасного стану формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……..15

1.4. Цифрові ресурси для підтримки формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……..18

РОЗДІЛ ІІ ЕМПІРИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ……23

2.1. Психолого-педагогічні умови формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……..23

2.2. Діагностика сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……25

2.3. Педагогічна система формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……35

2.4. Результати впровадження системи формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання……38

ВИСНОВКИ……47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……49

ДОДАТКИ……53

ВСТУП

У сучасному світі цифрових технологій освіта зазнає значних змін, і дистанційне навчання стало невід'ємною частиною навчального процесу. Особливо це стосується дошкільної освіти, де розвиток дослідницьких навичок у дітей раннього віку є важливою складовою їх загального розвитку. Саме в дошкільному віці формується основа для подальшої освітньої діяльності, і дослідницька активність допомагає дітям пізнавати навколишній світ, розвивати критичне мислення, творче підходити до вирішення проблем та засвоювати нові знання.

Науковиця Л. Шумей зауважує, що впровадження дистанційного формату в освітній процес дошкільників створює певні виклики та вимагає адаптації методів навчання до нових умов [40]. Діти потребують створення особливих умов для розвитку дослідницької діяльності в реаліях віддаленої комунікації з вихователями та однолітками. Питання розвитку дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційного навчання стає все більш актуальним, оскільки традиційні форми навчання не завжди можуть ефективно реалізуватися у віртуальному середовищі.

Підтримка дослідницької діяльності дошкільників в Україні реалізується через різні нормативні документи. Одним із ключових є Базовий компонент дошкільної освіти, який визначає основні цілі та завдання, що спрямовані на розвиток пізнавальної активності та дослідницьких навичок у дітей [2]. Також важливе значення має Положення МОН України «Про дистанційне навчання», що регламентує використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання [31].

У контексті воєнних дій, лист МОН, який надає рекомендації щодо організації освітнього процесу, акцентує увагу на застосуванні цифрових технологій для підтримки навчання дітей [33,34]. Крім того, методичні рекомендації та посібники для вихователів містять конкретні стратегії щодо інтеграції дослідницької діяльності у виховний процес. Ці

документи разом створюють основу для формування ефективної системи підтримки дослідницької діяльності в дошкільній освіті, забезпечуючи впровадження інноваційних практик і технологій.

Однак перехід до дистанційного формату вимагає створення нових підходів до реалізації цієї мети. Зокрема, необхідно враховувати вікові особливості дошкільників, які суттєво відрізняються від школярів. Дошкільники ще тільки формують основи своїх когнітивних навичок, і їх здатність до самостійної роботи є обмеженою через низку факторів, таких як обмежена концентрація уваги, відсутність досвіду організації власної діяльності, а також залежність від зовнішнього контролю та мотивації.

Дистанційна освіта у дошкільному віці створює унікальні виклики, оскільки вона вимагає від дітей здатності працювати з цифровими платформами та інструментами, які можуть бути не зовсім зрозумілими або недоступними для них. Взаємодія в онлайновому середовищі передбачає, що діти навчаються використовувати технології, які часто є новими для них і вимагають додаткових зусиль з боку батьків або педагогів для належного освоєння.

Процес розвитку дітей дошкільного віку завжди привертав увагу відомих науковців-педагогів та батьків. Вивчення формування дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційного навчання активно досліджують такі науковці, як Н. Борисенко, Г. Бєлєнька, Л. Шумей, В Костенко та О Щербина. Особливості розвитку дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційної освіти також аналізується у працях Н. Лисенко, Т. Даценко, І. Сидорець та О. Подліняєва.

Дошкільники – це діти віком від 3 до 7 років, які знаходяться на етапі раннього розвитку, що передує початку шкільного навчання. Цей період характеризується інтенсивним фізичним, когнітивним, соціально-емоційним та мовленнєвим розвитком. Дошкільники активно досліджують навколишній світ через гру, спостереження і практичний

досвід. Розвиток навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання є важливим через необхідність адаптувати освітній процес до нових умов. Дистанційний формат створює умови, де традиційні методи дослідження і пізнання навколишнього світу потребують нових форм і інструментів.

У цьому контексті важливо розробити підходи, які дозволять дітям розвивати навички дослідницької діяльності, навіть коли вони не мають можливості безпосередньо взаємодіяти з фізичними об'єктами і середовищем. Це включає створення інтерактивних та захоплюючих дистанційних завдань, які сприятимуть формуванню у дітей умінь ставити запитання, шукати відповіді та проводити прості експерименти. Таким чином, забезпечення активної дослідницької діяльності дошкільників через дистанційне навчання є критично важливим для підтримки їх розвитку і готовності до подальшого здобуття освіти.

Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю адаптації освітніх методик до нових умов, які диктує дистанційне навчання. Пандемія та військові дії, а також технологічні зміни створили нові виклики для дошкільної освіти, де традиційні підходи до навчання потребують переосмислення. Важливо розробити ефективні методи для розвитку дослідницьких навичок у дошкільників через дистанційні платформи, що забезпечить їм основу для майбутнього навчання і розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в рамках науково-дослідної теми кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності сучасного педагога дошкільної та початкової освіти».

Мета дослідження полягає в розробці ефективних методів для розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Гіпотеза дослідження передбачає, що застосування спеціально розроблених інтерактивних ресурсів та методів у дистанційному навчанні сприяє більш ефективному розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників. Це може включати використання віртуальних експериментів, інтерактивних завдань та мультимедійних матеріалів, які дозволяють дітям активно досліджувати та експериментувати у віртуальному середовищі. Очікується, що такі методи забезпечать глибше розуміння дослідницьких процесів, підвищать мотивацію до навчання та сприятимуть розвитку критичного мислення у дітей, порівняно з традиційними формами освітньої діяльності.

Завдання дослідження:

1. З’ясувати сутність і характеристику дефініції «дослідницька діяльність»;
2. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури охарактеризувати роль дослідницької діяльності у формуванні особистості дошкільника;
3. Провести діагностику сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання;
4. Оптимізувати процес формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Об`єктом дослідження є дослідницька діяльність у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Предметом дослідження – методи та інструменти, що сприяють розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Для вирішення вказаних завдань були застосовані такі **методи дослідження**: аналіз психолого-педагогічних наукових джерел, що допоміг визначити актуальність, мету, завдання, об'єкт і предмет магістерського дослідження; емпіричні методи, зокрема тести та

проективні методики; а також методи обробки даних з використанням статистичних засобів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні та обґрунтуванні сучасних підходів до розвитку дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання, що є недостатньо дослідженим у сучасній педагогіці. В ході дослідження розробляються ефективні методики та інструменти, які адаптують процес формування дослідницьких навичок до специфіки дистанційної взаємодії. Також пропонується новий підхід до організації взаємодії між вихователями, дітьми та батьками з урахуванням технічних можливостей та особливостей дошкільного віку, що сприяє кращій адаптації до умов дистанційного освітнього процесу.

Практичне значення роботи полягає в розробці і впровадженні ефективних методів і інструментів для розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання, що може бути використано педагогами та вихователями для покращення якості освіти і навчального процесу.

Апробація. Основні ідеї та результати магістерського дослідження були представлені на засіданні кафедри та висвітлені в тезах на тему: «Стимулювання розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників через дистанційне навчання», які були опубліковані у збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка і психологія в структурі університетської освіти України: історія, сьогодення, інноватика», що відбулася в Івано-Франківську в 2024 році на базі Херсонського державного університету.

Структура дослідження включає зміст, вступ, два основних розділи, висновок і список використаних джерел.

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.

1.1. Зміст та сутність поняття «дослідницька діяльність» та її місце в житті дошкільників.

Розвиток дослідницької діяльності дошкільників стає важливим аспектом їх підготовки до школи, оскільки формує здатність до самостійного мислення та вирішення завдань. В умовах поширення дистанційного навчання виникає потреба в адаптації методик для розвитку таких навичок за допомогою сучасних технологій. Це сприяє не лише інтелектуальному, а й емоційному розвитку дітей, допомагаючи їм краще пізнавати світ [1]. У зв'язку з цим важливим є пошук нових підходів до організації дослідницької діяльності в умовах дистанційної освіти.

Як зазначають науковці І. Івашенко та О. Подліняєва: «дослідницька діяльність здобувачів дошкільної освіти є однією з ключових складових їх пізнавального розвитку, адже саме у цьому віці діти починають активно взаємодіяти з навколишнім світом, ставлячи запитання та шукаючи відповіді на них через власний досвід» [30, с. 117]. Розвиток таких навичок відбувається природно, оскільки дошкільники прагнуть до самостійного пізнання, що стає важливим кроком у формуванні їх інтелектуального та емоційного потенціалу.

С. Ладивір у своїй статті розкриває значення терміну: «***Дослідницька діяльність*** — це активна пізнавальна діяльність, спрямована на самостійне вивчення, аналіз і вирішення нових для дитини завдань, що базується на експериментуванні, спостереженні та пошуку інформації» [24, с. 25]. Таким чином, ця діяльність передбачає формування у дитини таких важливих навичок, як спостережливість,

вміння ставити запитання, робити висновки та перевіряти гіпотези на основі власних досліджень.

Вивченням проблеми розвитку дослідницької діяльності дошкільників займалися численні науковці, зокрема Л. Артемова, Г. Бєлєнька, О. Білан, О. Брежнєва, Н. Гавриш, Т. Даценко, А. Дейкіна, Ю. Волинець, В. Кузьмінська, В. Котирло, Н. Лисенко, Т. Михайліченко, М. Радибеда, О. Скрипченко та Л. Швайко, у їх працях акцентується увага на важливості активного залучення дітей до експериментування та самостійного пізнання. Деякі з них, як-от А. Дейкіна та Ю. Волинець, досліджують вплив інформаційних технологій на розвиток дослідницьких навичок. Наприклад, Н. Борисенко та Н. Лисенко, аналізують педагогічні умови, які сприяють формуванню пізнавальної активності дітей [7, 26]. Таким чином, праці цих авторів створюють багатогранну основу для подальшого вивчення теми.

Для здобувачів дошкільної освіти дослідницька діяльність має особливе значення, оскільки вона відповідає природній цікавості дітей та їхньому бажанню пізнавати світ. Відома науковиця О. Білан підкреслює, що дослідницька діяльність займає важливе місце в житті дошкільників, оскільки вона сприяє їхньому гармонійному розвитку — як інтелектуальному, так і емоційному. В процесі досліджень діти розвивають свої когнітивні здібності, вміння працювати з інформацією та формують впевненість у власних силах, що закладає фундамент для успішного становлення особистості [4]. Через дослідження діти вчаться не лише отримувати нову інформацію, але й активно взаємодіяти з оточуючим середовищем, експериментувати та набувати перших навичок аналізу. Це дозволяє їм розвивати креативність, критичне мислення та самостійність, що є важливими передумовами для подальшого навчання у школі.

Після аналізу наукової літератури за темою кваліфікаційної роботи ми зафіксували, що дослідницька діяльність у житті дошкільників має

кілька особливостей: вона базується на природній допитливості дітей, які активно досліджують навколишній світ через гру, експериментування та спостереження; така діяльність сприяє формуванню критичного мислення та творчих здібностей, оскільки діти вчаться ставити запитання, шукати відповіді і робити висновки на основі власного досвіду.

Дослідницька діяльність у контексті дошкільної освіти має кілька ключових аспектів, які підкреслюють її унікальність та важливість:

1. **Гра як основний метод сприйняття дітьми світу**: дослідницька діяльність дошкільників часто реалізується через гру, що дозволяє дітям досліджувати навколишній світ у ненав'язливій та захоплюючій формі [3]. Це робить навчання природним і приємним процесом.

2. **Інтеграція знань**: дослідницька діяльність сприяє інтеграції знань з різних предметних областей. Діти, займаючись дослідженнями, можуть поєднувати наукові, соціальні та емоційні аспекти, що розвиває їх цілісне сприйняття світу.

3. **Підтримка самоосвіти**: дослідницька діяльність формує у дітей навички самоосвіти. Вони вчаться самостійно ставити запитання, шукати інформацію, аналізувати та систематизувати отримані знання.

4. **Співпраця з однолітками**: дослідницька діяльність часто здійснюється в групах, що сприяє розвитку комунікативних навичок, вміння працювати в команді та взаємодіяти з однолітками.

5. **Емоційна залученість**: процес дослідження викликає емоційний відгук у дітей, що підвищує їх мотивацію до навчання. Досліджуючи щось нове, вони відчувають радість відкриття та успіху.

6. **Гнучкість і адаптивність**: дослідницька діяльність є гнучкою і може адаптуватися до індивідуальних інтересів і потреб дітей. Це дозволяє кожному вихованцеві обирати свій шлях у навчанні, враховуючи його унікальні здібності та інтереси.

Ці особливості підкреслюють важливість дослідницької діяльності у формуванні всебічно розвиненої особистості дошкільника, яка здатна критично мислити, адаптуватися до нових умов і активно взаємодіяти з навколишнім світом.

Н. Борисенко акцентує увагу у своїх дослідження на тому, що сучасний рівень інформатизації значно впливає на дослідницьку діяльність дошкільників. Завдяки доступу до цифрових технологій, діти можуть використовувати різноманітні ресурси, такі як інтерактивні додатки, відео та онлайн-експерименти, що розширює їх можливості для навчання. Цифрові технології також надають можливість вчителям створювати більш інтерактивні та залучаючі заняття, що сприяє активному навчанню [5, с. 381]. Однак на нашу думку, важливо забезпечити баланс між традиційними формами навчання та використанням технологій, щоб підтримувати розвиток критичного мислення і соціальних навичок у дітей.

Дослідницька діяльність у житті здобувачів дошкільної освіти є невід'ємною складовою їх розвитку, яка охоплює не лише пізнавальні аспекти, а й формування соціальних, емоційних та творчих навичок [37]. Вона сприяє розвитку критичного мислення, самостійності та здатності до аналізу, що є основою для подальшого навчання. Завдяки інтеграції гри та дослідження, діти отримують можливість вільно вивчати навколишній світ, ставити запитання та шукати відповіді, що підвищує їхню мотивацію до навчання. Також важливо зазначити, що у сучасному контексті, де технології грають важливу роль, дослідницька діяльність може бути адаптована до нових умов, що сприяє активному залученню дітей у процес навчання. Таким чином, дослідницька діяльність не лише формує базові навички, а й готує дошкільників до майбутніх викликів, виховуючи у них допитливість, креативність та готовність до самостійного пізнання світу. Вона займає важливе місце у формуванні

гармонійно розвиненої особистості, готової до активної участі в житті суспільства.

1.2. Роль дослідницької діяльності у формуванні особистості дошкільника.

Дослідницька діяльність відіграє ключову роль у формуванні особистості дошкільника, оскільки вона сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок. Діти вчаться ставити запитання, формулювати гіпотези і знаходити рішення, що закладає основу для подальшого навчання.

О. Зелінська в своїй дисертації виділяє наступне: «Дошкільний вік, охоплює період від 3 до 7 років, характеризується значними фізичними, когнітивними, емоційними та соціальними змінами. Це час активного розвитку особистості, коли діти вчаться взаємодіяти з навколишнім світом та іншими людьми» [16]. У своїй статті О. Брежнєва наголошує, що ця діяльність також заохочує до самостійності, адже дошкільники планують свої дії, організовують процес дослідження і оцінюють результати, що формує в них почуття відповідальності і впевненості у своїх силах [8, с.13]. Розвиток дошкільника відбувається у багатьох сферах, далі виділимо основні:

- фізичний розвиток дошкільників включає покращення координації рухів, моторних навичок і загальної фізичної активності. Діти стають більш самостійними, вчаться виконувати прості побутові завдання, що сприяє формуванню впевненості у своїх силах.

- когнітивний розвиток в цьому віці відзначається значним прогресом у здатності до навчання та мислення. Дошкільники активно досліджують навколишнє середовище, ставлять запитання, формулюють свої думки та ідеї. Вони вже можуть розуміти основні причинно-наслідкові зв'язки, що робить їх відкритими до нових знань і досвіду [6,7].

Саме в цей період важливо заохочувати їхню допитливість через дослідницьку діяльність, що сприяє глибшому усвідомленню навколишнього світу.

- емоційний розвиток дошкільників також проходить через важливі етапи. Вони вчаться розпізнавати і виражати свої емоції, розуміти емоції інших, що сприяє розвитку емпатії. Це дозволяє їм будувати стосунки з однолітками, брати участь у групових діяльностях і краще адаптуватися до соціальних норм. У підручнику Н. Волкової зауважено, що: «Емоційна складова дослідницької діяльності також має велике значення. Процес відкриттів викликає позитивні емоції, що формує інтерес до навчання та бажання пізнавати нове, підвищуючи мотивацію і сприяючи розвитку творчого потенціалу» [11, с.412]. Таким чином, дослідницька діяльність є важливим інструментом, який сприяє всебічному розвитку особистості дошкільника.

- соціальний розвиток в дошкільному віці включає формування навичок спілкування та взаємодії з іншими. Діти вчаться працювати в групах, ділитися іграми та ідеями, а також розвивають здатність до компромісів. Це створює основу для їхньої подальшої соціалізації у школі та житті.

Враховуючи ці особливості, дослідницька діяльність стає важливим інструментом у вихованні дошкільників. Вона стимулює їхній розвиток, заохочує до пізнання, формує навички самостійності, соціальної взаємодії і емоційної регуляції [38]. Таким чином, дослідницька діяльність не лише підтримує інтелектуальний розвиток, а й сприяє всебічному становленню особистості дошкільника. Проаналізувавши наведену вище інформацію, ми створили таблицю (Табл. 1.1.), що підсумовує якості, які формуються у дошкільників під час дослідницької діяльності:

Таблиця 1.1.

Якісні характеристики, що формуються у дошкільників під час дослідницької діяльності.

Якість	Опис
Критичне мислення	Аналіз інформації, формулювання запитань та гіпотез, прийняття обґрунтованих рішень.
Творчість	Експериментування з ідеями, пошук нових рішень і підходів, стимулювання уяви.
Соціальні навички	Робота в команді, вміння ділитися думками, висловлювати свої погляди і слухати інших.
Самостійність	Планування дій, постановка цілей, досягнення результатів, впевненість у своїх силах.
Емоційна стійкість	Справляння з невдачами, збереження мотивації, позитивний настрій у процесі навчання.
Емоційний інтелект	Розуміння та вираження власних емоцій, емпатія до інших, підтримка в процесі навчання.

Ця таблиця наочно ілюструє основні якості, які формуються у дошкільників через дослідницьку діяльність.

В формуванні особистості дошкільника також важливу роль відіграють вихователі та психологи, адже вони створюють сприятливе навчальне середовище, яке заохочує розвиток критичного мислення, творчості та соціальних навичок [32,41]. Вони використовують різноманітні методи та прийоми, що стимулюють активність і самостійність дітей.

Отже, дослідницька діяльність є важливим елементом виховання дошкільників, оскільки вона сприяє розвитку критичного мислення, творчості, соціальних навичок, самостійності, емоційної стійкості та емоційного інтелекту. Завдяки цій діяльності діти набувають необхідних якостей, які допомагають їм успішно інтегруватися в суспільство та адаптуватися до навчання в школі. Формування цих навичок і характеристик у дошкільному віці закладає основу для їх подальшого розвитку і життєвого успіху.

1.3. Аналіз сучасного стану формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання

Наразі стан формування навичок дослідницької діяльності дошкільників значно змінився під впливом глобальних викликів, зокрема пандемії COVID-19 та військових дій в Україні. Пандемія стала каталізатором для швидкого переходу на дистанційне навчання, що поставило перед педагогами нові виклики та можливості. В умовах карантину вихователі були змушені адаптувати освітні програми до онлайн-формату, зосереджуючи увагу на інтерактивних методах та технологіях, які підтримують дослідницьку активність дітей.

У «Положенні про дистанційне навчання» видане МОН від 25.04.2013 під № 466 зазначається, що: «дистанційне навчання — це форма навчання, при якій учні і викладачі взаємодіють на відстані, використовуючи технології зв'язку та інформаційні технології» [31]. На нашу думку, важливо виділити основні характеристики дистанційного навчання:

1. Відстань: учасники навчального процесу можуть бути фізично розташовані в різних місцях, що дозволяє їм навчатися, не відвідуючи навчальний заклад.

2. Інформаційні технології: дистанційне навчання включає в себе використання різноманітних онлайн-платформ, відеоконференцій, електронних курсів, вебінарів та інших цифрових інструментів для передачі знань і взаємодії [12].

3. Гнучкість: це навчання зазвичай пропонує більшу гнучкість у виборі часу та місця навчання, що дозволяє дітям самостійно планувати свій навчальний процес.

4. Автономність: діти часто мають можливість працювати в своєму темпі, виконуючи завдання та проходячи курси відповідно до своїх потреб і можливостей.

5. Інтерактивність: дистанційні платформи часто включають елементи інтерактивності, такі як форуми, групові проекти та інше, що сприяє спілкуванню і співпраці між учасниками.

Дистанційне навчання дозволило реалізувати нові підходи до освіти, включаючи використання цифрових платформ для проведення інтерактивних занять, що сприяють формуванню навичок дослідницької діяльності [29]. Вихователі стали використовувати відео, онлайн-ігри та віртуальні лабораторії, що стимулювало дітей до активного дослідження навколишнього світу, навіть у віддаленому форматі [19,20]. Це допомогло зберегти інтерес до навчання та підтримати пізнавальну активність дошкільників.

У дослідженні В. Лазьмінської та Л. Хлуса акцентовано увагу на тому, що після закінчення карантинних обмежень та початку військових дій в Україні, освітні установи знову зіткнулися з необхідністю адаптації до нових умов. Дистанційне навчання залишилося важливим інструментом для забезпечення безперервності освіти. В умовах війни, коли діти часто опиняються в стресових ситуаціях, дослідницька діяльність стає не лише засобом навчання, але й способом емоційної підтримки. Вихователі інтегрують елементи арт-терапії та ігрової діяльності, що сприяють емоційному розвитку та формуванню стійкості у дітей [25, с.19].

Варто зазначити, що дистанційне навчання висуває нові вимоги до підготовки педагогів. Вони повинні володіти сучасними технологіями, вміти створювати якісний контент і залучати дітей до активної дослідницької діяльності, навіть перебуваючи на відстані. Педагоги, які успішно адаптували свої методи до нових умов, змогли зберегти і навіть розвинути навички дослідницької діяльності у дошкільників.

Вихователі почали активно використовувати цифрові платформи для проведення інтерактивних занять, які стимулюють дослідницьку активність дітей [15, 28]. Онлайн-формати дозволили організувати

віртуальні експерименти, які зазвичай проводяться в класі. Наприклад, діти можуть спостерігати за змінами в природі, виконуючи прості наукові експерименти вдома, використовуючи підручні матеріали, або повторюючи за діями в відео-фрагментах. Це не лише зберігає інтерес до навчання, а й сприяє розвитку навичок спостереження, аналізу та узагальнення.

Однією з ключових стратегій, що були відображені в роботі відомої науковиці Т. Даценко, стало використання проектної діяльності. Вихователі пропонують дітям виконувати проекти, пов’язані з їхнім оточенням, наприклад, дослідження рослин, тварин або явищ природи [13]. Дистанційні платформи забезпечують можливість створення спільних проєктів, де діти можуть ділитися результатами своїх досліджень, обговорювати їх з однолітками та отримувати зворотний зв'язок від вихователів. Цей процес формує навички командної роботи, комунікації та критичного аналізу.

Також важливо відзначити роль інтерактивних технологій, які активно впроваджуються в освітній процес. Наприклад, використання анімацій, відео та інтерактивних карток робить навчання більш захопливим. М. Радибеда, в своїх наукових доробках зауважує, що діти можуть самостійно досліджувати теми через ігрові елементи, що допомагає формувати дослідницькі навички через гру. Це підвищує рівень залученості і спонукає дітей до самостійного пошуку інформації [35].

Важливо зазначити, що відповідно до дослідження В. Костенко, здобувачі дошкільної освіти в умовах дистанційного навчання успішно адаптувались до нових вимог і викликів, які виникли під час пандемії та військових дій. Педагоги та діти швидко освоїли нові технології, що дозволило організувати навчальний процес без перерв. Зокрема, здобувачі освіти активно користувалися онлайн-ресурсами для виконання дослідницьких завдань [21].

На нашу думку, однією з ключових переваг дистанційного навчання стало те, що діти отримали можливість проводити дослідження у звичному для себе середовищі. Вони самостійно виконували експерименти, використовуючи доступні матеріали з дому, що сприяло розвитку їхньої ініціативності та самостійності. Це дозволило не лише закріпити теоретичні знання, а й застосувати їх на практиці, формуючи навички критичного мислення.

Д. Кириєнко зауважує, що діти також навчились організовувати своє навчальне середовище, ставити запитання та шукати на них відповіді, що є ключовим аспектом дослідницької діяльності. В умовах обмеженого спілкування з однолітками, здобувачі освіти активно взаємодіяли в онлайн-групах, де обговорювали результати своїх досліджень та обмінювались ідеями. Важливу роль у цьому процесі відіграли вихователі, які стали не лише наставниками, але й модераторами обговорень, підтримуючи дітей у їх пошуках. Вони мотивували дітей, створюючи умови для активної участі в дослідницькій діяльності через інтерактивні заняття, творчі проекти та групові дослідження [18].

Отже, здобувачі дошкільної освіти показали високу здатність до адаптації та самостійного навчання в умовах дистанційного навчання, розвиваючи навички дослідницької діяльності, критичного мислення та соціальної взаємодії. Це підкреслює важливість підтримки педагогів і використання сучасних технологій у процесі навчання.

1.4 . Цифрові ресурси для підтримки формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання

Цифрові ресурси є важливими інструментами для підтримки формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах

дистанційного навчання. Вони включають інтерактивні платформи, мобільні додатки, електронні книжки та відеоуроки, які створюють можливості для самостійного навчання та дослідження.

Науковиця Л. Зімакова зазначає, що «Цифрові ресурси — це електронні матеріали та інструменти, які використовуються для навчання, інформаційного обміну та розвитку» [17]. Вони можуть включати в себе:

1. **Онлайн-курси та платформи**: ресурси для навчання, що містять відеоуроки, тести та завдання (наприклад, Coursera, Udemy).
2. **Мобільні додатки**: інтерактивні програми, які допомагають вивчати нові теми чи навички (наприклад, Duolingo для вивчення мов).
3. **Вебінари та відеоуроки**: онлайн-презентації та навчальні сесії, що проводяться у реальному часі або записані.
4. **Електронні книжки та статті**: цифрові тексти, доступні для читання на різних пристроях.
5. **Інтерактивні ігри та симуляції**: навчальні ігри, які залучають дітей у процес дослідження та навчання через гру.
6. **Форуми та спільноти**: платформи для обговорення та обміну знаннями між учасниками.

Ці ресурси сприяють гнучкості навчального процесу, дозволяють адаптувати матеріали до потреб дітей і роблять навчання більш інтерактивним і цікавим. Такі ресурси дозволяють дітям активно залучатися до навчального процесу, ставити запитання, проводити експерименти та отримувати миттєві результати [26,39]. Наприклад, платформи з інтерактивними іграми стимулюють цікавість до навколишнього світу, а відеоматеріали допомагають візуалізувати навчальний матеріал.

А. Дейкіна в свої статі зауважує, що цифрові ресурси також надають вихователям можливість адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб дітей, що робить його більш персоналізованим

[14]. В умовах дистанційного навчання ці ресурси сприяють підтримці активності дітей, забезпечуючи їм необхідні інструменти для розвитку їхніх дослідницьких навичок.

Цифрові ресурси стали важливим інструментом у формуванні навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Нами було проаналізовано різні види цифрових ресурсів та на основі цього створено таблицю (Табл. 1.2.) з їх характеристиками та прикладами, що сприяють активізації освітнього процесу.

Таблиця 1.2.

Цифрові ресурси для підтримки формування навичок дослідницької діяльності дошкільників.

Вид цифрового ресурсу	**Характеристика ресурсу та його вплив**	**Конкретні приклади**
Інтерактивні платформи	Платформи для онлайн-навчання, що сприяють спілкуванню, співпраці та обміну досвідом. Вони допомагають дітям навчатися у безпечному середовищі, розвиваючи комунікативні навички.	Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, ClassDojo, Seesaw
Мобільні додатки	Додатки для смартфонів і планшетів, що заохочують активну гру і дослідження. Вони стимулюють креативність, розвиток мислення та інтерес до навчання.	Toca Nature, Khan Academy Kids, Endless Alphabet, PBS Kids Games, Duck Duck Moose

Відеоуроки	Записані уроки, які надають інформацію в зрозумілій формі. Допомагають візуалізувати навчальний матеріал, розвиваючи аналітичні навички та критичне мислення.	YouTube-канали (наприклад, «Знаю, можу, вмію»), TED-Ed, SciShow Kids, Cosmic Kids Yoga, Storyline Online
Електронні книжки	Цифрові книги з інтерактивними елементами, які залучають дітей до читання. Розвивають мовлення, увагу та уяву. Для найменший є аудіо-книжки.	«Читай, грай, досліджуй» (серія електронних книг), Epic!, Storyline Online, Oxford Reading Tree, MyON
Інтерактивні ігри	Ігри, які сприяють розвитку критичного мислення, логіки та командної роботи. Заохочують дослідження та експерименти.	ABCmouse, Osmo, LightBot, Zoodles, Monument Valley
Симуляції та експерименти	Програми для проведення віртуальних експериментів, що розвивають наукове мислення та допитливість. Дозволяють безпечно експериментувати з різними концепціями.	PhET Interactive Simulations, ExploreLearning Gizmos, Labster, National Geographic Kids, Science Buddies
Вебінари та онлайн-курси	Освітні сесії в режимі реального часу, що сприяють взаємодії з експертами. Допомагають розвивати навички слухання та критичного аналізу.	Coursera, EdX (з дитячими курсами), FutureLearn, Khan Academy, Udemy

Представлені цифрові ресурси відіграють важливу роль у формуванні навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Вони забезпечують інтерактивність, доступ до різноманітного навчального контенту та можливість активної взаємодії, що сприяє розвитку креативності, критичного мислення та комунікативних навичок. Завдяки використанню мобільних додатків, інтерактивних платформ та віртуальних експериментів діти отримують можливість вчитися граючи, досліджуючи світ навколо них у безпечному та захопливому середовищі [27, 36].

Отже, цифрові ресурси відіграють ключову роль у підтримці формування навичок дослідницької діяльності дошкільників, особливо в умовах дистанційного навчання. Вони забезпечують доступ до інтерактивного навчального контенту, що стимулює дітей до активного дослідження і експериментування. Використання мобільних додатків, інтерактивних платформ і віртуальних ігор сприяє розвитку креативності, критичного мислення та комунікативних навичок, дозволяючи дітям навчатися в захопливій та безпечній атмосфері. Таким чином, цифрові ресурси не тільки підтримують освітній процес, але й формують у дітей позитивне ставлення до навчання та дослідження.

РОЗДІЛ ІІ ЕМПІРИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Психолого-педагогічні умови формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Формування навичок дослідницької діяльності у дошкільників є важливим аспектом їхнього всебічного розвитку, особливо в умовах дистанційного навчання. Відома науковиця С. Козлова акцентує увагу на тому, що у цей період діти стикаються з новими викликами, які вимагають адаптації освітніх процесів [19]. Дотримання психолого-педагогічних умов є критично важливим для забезпечення ефективності навчання та стимулювання пізнавальної активності дітей.

Забезпечення емоційного комфорту, мотивації та розвитку когнітивних здібностей не лише сприяє успішному засвоєнню знань, але й формує у дітей інтерес до дослідження навколишнього світу [10,22]. Ці умови створюють необхідне середовище для розвитку самостійності та критичного мислення, що є основою для подальшого навчання та особистісного зростання. Дослідження цих умов дозволяє виявити ефективні стратегії, які допоможуть вихователям і батькам створити підтримуюче та стимулююче навчальне середовище для дітей.

В контексті нашого дослідження було визначено, що формування навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання можливе лише за умови дотримання певних психолого-педагогічних умов:

1. ***Педагогічні умови*** — це методи, стратегії та організаційні аспекти, що сприяють ефективному процесу навчання і розвитку дітей.

Вони формують освітнє середовище та взаємодію між вихователями, дітьми та батьками [23].

- **Організація навчального середовища** повинна включати доступ до ресурсів та інтерактивних платформ, що стимулюють інтерес дітей.

- **Використання різноманітних методів навчання** активізує залученість дітей і сприяє розвитку творчості.

- **Співпраця з батьками** підвищує мотивацію дітей і забезпечує підтримку в навчальному процесі.

- **Індивідуалізація навчання** дозволяє враховувати індивідуальні потреби дітей і адаптувати завдання до їхнього розвитку.

- **Систематичне оцінювання прогресу** допомагає відстежувати досягнення дітей і коригувати навчальні стратегії.

2. ***Психологічні умови*** — це фактори, що впливають на емоційний, мотиваційний та когнітивний стан дітей під час навчання. Вони формують основи для успішної діяльності і взаємодії в освітньому процесі [9].

- **Мотивація** є основою активного залучення дітей у навчальний процес, що забезпечує їх інтерес до дослідження.

- **Емоційний комфорт** створює атмосферу безпеки, що дозволяє дітям вільно висловлювати свої думки та експериментувати.

- **Когнітивні здібності** відіграють важливу роль у здатності дітей виконувати дослідницькі завдання, що вимагає врахування їхніх індивідуальних особливостей.

- **Самостійність** сприяє розвитку впевненості у власних силах та критичного мислення.

- **Емоційна стійкість** допомагає дітям справлятися з невдачами і продовжувати дослідження, не боятися помилок.

- **Соціальна взаємодія** забезпечує розвиток комунікативних навичок та підтримує відчуття приналежності до групи.

Ці умови створюють оптимальне середовище для розвитку дослідницьких навичок у дошкільників, що є ключовим аспектом нашого дослідження.

Отже, формування навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання є важливим завданням сучасної освіти, що потребує дотримання специфічних психолого-педагогічних умов. Забезпечення емоційного комфорту, мотивації, розвитку когнітивних здібностей та самостійності дітей створює сприятливе середовище для розвитку їхньої пізнавальної активності та критичного мислення. Важливу роль відіграють педагогічні методи, співпраця з батьками, а також індивідуалізація навчання. Дотримання цих умов сприяє формуванню дослідницьких навичок, необхідних для подальшого успішного навчання та розвитку дітей.

2.2. Діагностика сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання

З метою обґрунтування необхідності формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання нами був проведений педагогічний експеримент, в якому взяли участь діти дошкільного віку на базі закладів дошкільної освіти Херсонської області.

Етапи експерименту:

1. Констатувальний етап;

На цьому етапі було проведено всебічний аналіз, спрямований на визначення рівня сформованості дослідницьких навичок у дітей. Особливу увагу приділяли здатності дошкільників до самостійного спостереження, експериментування, аналізу отриманих результатів та критичного мислення. Для цього застосовувалася розроблена нами авторська методика (створена на основі методичних розробок О.

Косенчук та І. Новик), яка включала серію простих експериментів (наприклад, з водою, барвниками, магнітами тощо), що дозволяли оцінити початковий рівень дослідницької діяльності кожної дитини. Цей етап став ключовим у створенні науково обґрунтованої методики подальшого розвитку навичок у дистанційному форматі.

2. *Формувальний етап;*

Цей етап передбачав безпосередню роботу з дітьми з використанням різноманітних навчальних технологій і платформ для дистанційного навчання. Під час формувального етапу діти брали участь у серії навчальних заходів, включаючи домашні експерименти за підтримки батьків. Крім того, використовувалися інтерактивні відео з TikTok та подібних платформ, що демонстрували наукові експерименти у цікавій та доступній для дітей формі. Ці відео сприяли розвитку дослідницьких навичок, мотивували дітей до повторення побаченого та самостійного експериментування. Паралельно з цим проводився контроль за виконанням завдань, а також надавалась допомога дітям у формуванні наукових висновків.

3. *Контрольний етап;*

На завершальному етапі дослідження було проведено порівняння даних, отриманих під час констатувального і формувального етапів. Оцінювався рівень сформованості навичок дослідницької діяльності після впровадження обраних методик та застосування сучасних технологій. Зібрані результати дозволили зробити висновки щодо ефективності використання дистанційних інструментів для розвитку дослідницьких здібностей у дошкільників.

Гіпотеза дослідження передбачала, що застосування інтерактивних онлайнових платформ, зокрема відеофрагментів з TikTok, поєднання наукових дослідів з домашньою роботою, зможе суттєво підвищити рівень сформованості дослідницьких навичок у дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання. Очікується, що такі

методи забезпечать глибше розуміння дослідницьких процесів, підвищать мотивацію до навчання та сприятимуть розвитку критичного мислення у дітей, порівняно з традиційними формами освітньої діяльності.

Дослідження проводилося з групою у 15 дітей віком від 5 до 6 років. Методика дослідження враховувала індивідуальні особливості дітей і була спрямована на вивчення їхніх природничих компетентностей та психологічних особливостей в умовах експериментальної діяльності під час дистанційного навчання.

Методика: «Оцінка навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання»

Мета: оцінити рівень сформованості навичок дослідницької діяльності у дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання, з акцентом на спостереження, експериментування, критичне мислення, аналіз результатів і застосування сучасних цифрових інструментів.

Обладнання та матеріали: інтерактивні платформи (Zoom, Google Meet); іідеофрагменти наукових експериментів з TikTok, YouTube; матеріали для домашніх експериментів (вода, кольорові фарби, магніти, паперові кораблики тощо); завдання і запитання для дітей (електронні анкети або Google Forms); онлайн-дошка для співпраці (Padlet, Jamboard).

Етапи:

1. Підготовка до оцінки;

Визначення основних навичок дослідницької діяльності, які будуть оцінюватися, зокрема: спостереження за явищами; планування і проведення експериментів; формулювання гіпотез; аналіз отриманих результатів; використання технологій для досліджень.

2. Визначення інструментарію;

Підготовка завдань та експериментів, які можна реалізувати в дистанційному форматі.

Експеримент 1: «Плаваючий кораблик».

Мета: оцінка розуміння дітьми принципів плавучості.

Проведення: Дистанційно, за допомогою відеофрагментів дітям показують як зробити кораблик. Далі діти разом з батьками, за необхідності, виготовляють кораблики з паперу і проводять експеримент з плавучістю у воді. Важливо щоб діти могли пояснити, чому кораблик плаває або тоне.

Експеримент 2: Дослідження кольорів

Мета: розвиток спостережливості та розуміння змін у змішуванні кольорів.

Проведення: Дистанційно, за допомогою відеофрагментів дітям показують можливі комбінації для змішування кольорів. Діти проводять експеримент, змішуючи фарби (червоний, синій, жовтий) та спостерігають за зміною кольорів. Результати та висновки представляють у вигляді відео або фото-звіту.

Експеримент 3: Взаємодія магнітів;

Мета: оцінка розуміння принципів магнітної взаємодії.

Проведення: Діти за допомогою відеоінструкцій з TikTok досліджують взаємодію магнітів та пояснюють явище притягування і відштовхування.

Експеримент 4: Повітряні бульбашки;

Мета: розвиток спостереження та розуміння процесів утворення повітряних бульбашок у воді.

Проведення: Діти за допомогою відеоінструкцій з TikTok досліджують особливості руху повітря у воді. Діти за допомогою трубочки видувають бульбашки у склянці з водою та пояснюють, звідки беруться бульбашки, роблячи відеозвіт.

Експеримент 5: Погода в домашніх умовах;

Мета: оцінка спостережливості і розуміння простих атмосферних явищ.

Проведення: Діти за допомогою відеоінструкцій з TikTok досліджують рух води в природі. Діти створюють «хмару» за допомогою піни для гоління і води, проводячи дослідження з опадами. Діти мають пояснити, як формується дощ.

3. Оцінка спостережень;

Під час проведення експериментів дистанційно (за допомогою відео або в режимі реального часу) оцінюється, як діти спостерігають за процесами, роблять висновки і комунікують з вихователем та однолітками.

4. Оцінка виконання експериментів

Діти самостійно або за допомогою батьків виконують експерименти вдома. Оцінюється здатність дотримуватись інструкцій, робити самостійні висновки і гіпотези.

5. Аналіз результатів

Діти разом із вихователями обговорюють результати експериментів на онлайн-заняттях, використовуючи онлайн-дошки для фіксації своїх висновків. Оцінюється здатність дітей пояснювати свої висновки та критично мислити.

Рівні оцінки навичок: високий рівень (дитина самостійно планує і виконує експерименти, чітко формулює гіпотези, робить точні спостереження і висновки, проявляє інтерес до досліджень); середній рівень (дитина виконує більшість завдань, але потребує допомоги. Її спостереження та висновки не завжди точні, але вона проявляє ініціативу); низький рівень (дитина потребує постійної допомоги у виконанні експериментів і формулюванні висновків, проявляє мало ініціативи в процесі досліджень).

Ця методика дозволяє ефективно оцінити рівень дослідницьких навичок дошкільників, адаптованих до умов дистанційного навчання.

Під час проведення констатувального етапу ми отримали наступні результати сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання:

1. Спостереження (рис. 2.1.): низький рівень: 10 дітей (67%), діти неуважно спостерігають за явищами, пропускають важливі деталі, не можуть пояснити свої спостереження; середній рівень: 3 дитини (20%), діти виявляють базове розуміння спостереження, але можуть не помічати деякі деталі, вони можуть описати спостереження, але без глибокого аналізу; високий рівень: 2 дитини (13%), діти уважно спостерігають, фіксують зміни та деталі, можуть формулювати запитання та висловлювати думки про спостережуване.

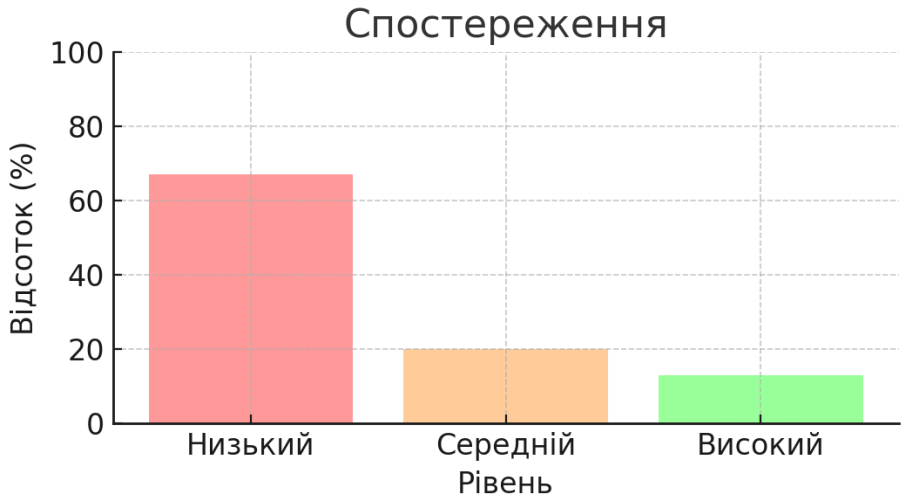

Рисунок 2.1. Рівень сформованості навичок спостереження.

2. Експериментування (рис. 2.2.): низький рівень: 8 дітей (53%), діти виконують базові експерименти, але потребують постійної підтримки, допускають помилки в проведенні експериментів; середній рівень: 5 дітей (33%), діти можуть виконувати експерименти з мінімальними помилками і здатні дотримуватися інструкцій, але іноді потребують додаткової допомоги; високий рівень: 2 дитини (13%), діти самостійно виконують експерименти, точно дотримуються інструкцій і використовують матеріали та інструменти ефективно.

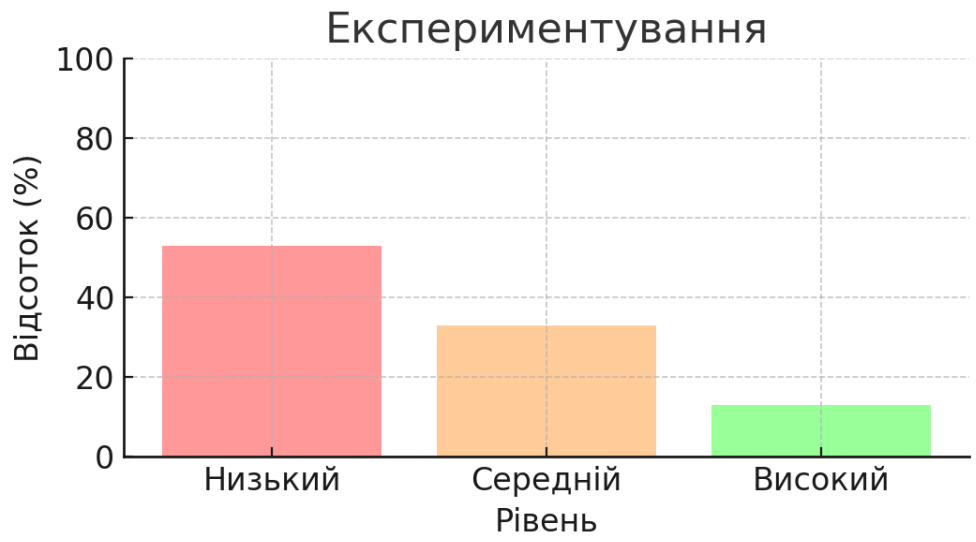

Рисунок 2.2. Рівень сформованості навичок експериментування.

3. Аналіз результатів (рис. 2.3.): низький рівень: 9 дітей (60%), діти мають труднощі з аналізом результатів експериментів, не можуть формулювати чіткі висновки; середній рівень: 5 дітей (33%), діти можуть робити прості висновки на основі своїх спостережень, але іноді їх аналіз є непослідовним; високий рівень: 1 дитина (7%), діти здатні робити детальний аналіз, чітко формулюють висновки і можуть порівнювати свої результати з очікуваннями.

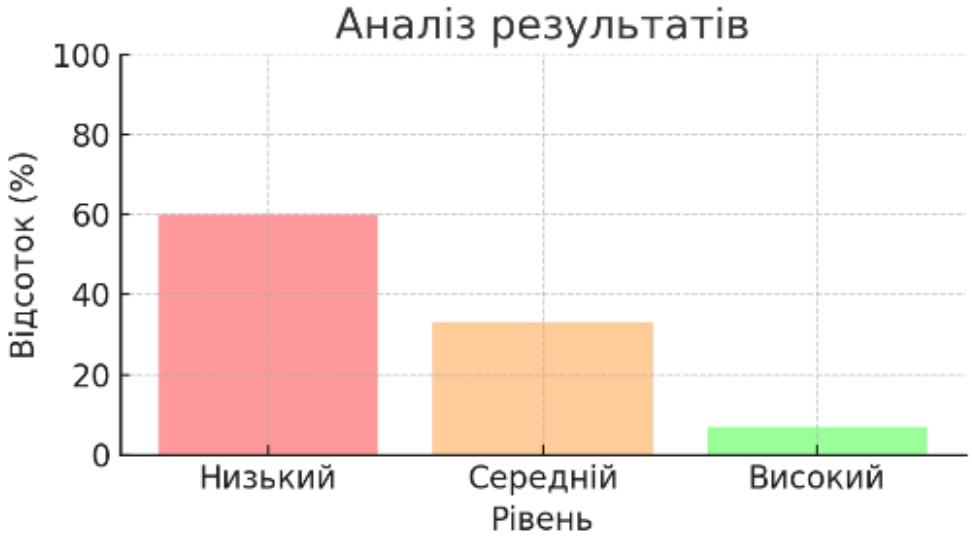

Рисунок 2.3. Рівень сформованості навичок аналізу результатів.

4. Критичне мислення (рис. 2.4.): низький рівень: 11 дітей (73%), діти рідко ставлять запитання або формулюють гіпотези, не аналізують альтернативні пояснення; середній рівень: 3 дитини (20%), діти можуть

ставити прості запитання та формулювати базові гіпотези, але їх критичне мислення потребує розвитку; високий рівень: 1 дитина (7%), діти активно ставлять питання, аналізують явища і формулюють альтернативні пояснення.

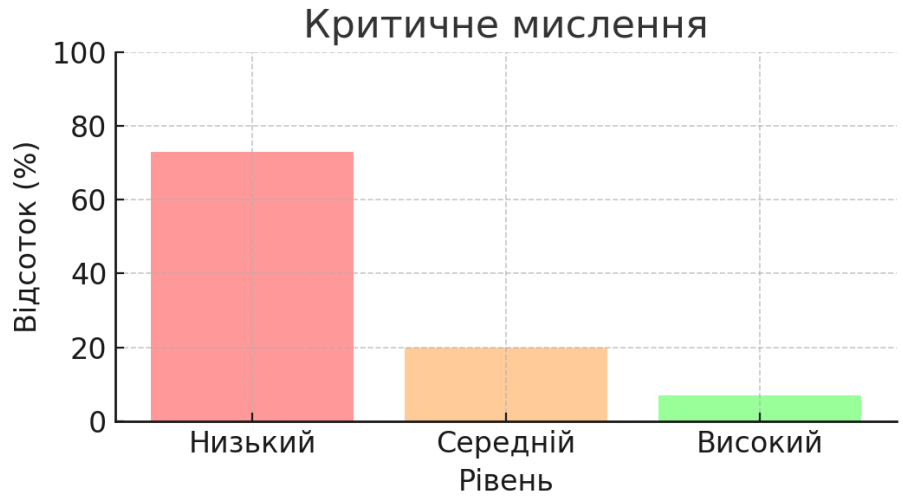

Рисунок 2.4. Рівень сформованості критичного мислення.

5. Співпраця та комунікація (рис. 2.5.):низький рівень: 12 дітей (80%), діти не можуть ефективно взаємодіяти з однолітками, не вміють висловлювати свої думки; середній рівень: 2 дитини (13%), діти можуть взаємодіяти, але їхня комунікація не завжди чітка і зрозуміла; високий рівень: 1 дитина (7%), діти легко спілкуються з іншими, чітко формулюють свої думки та пояснюють дії.

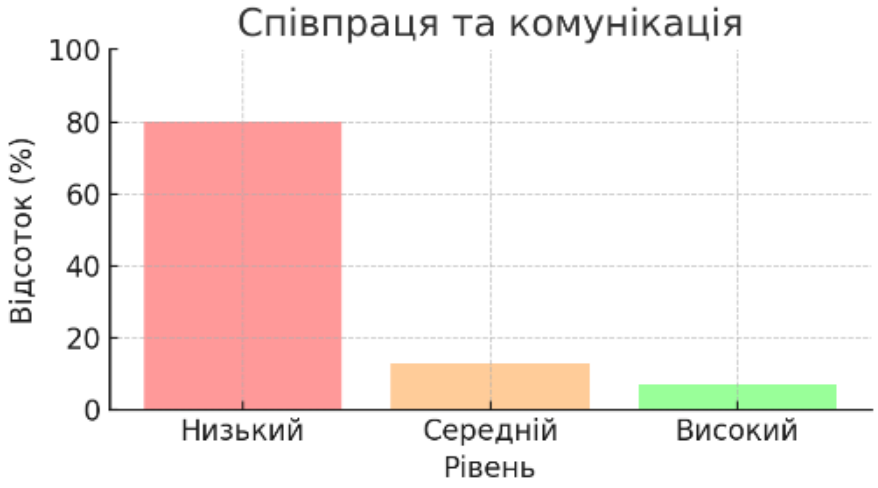

Рисунок 2.5. Рівень сформованості навичок співпраці та комунікації.

6. Цікавість та допитливість (рис. 2.6.): низький рівень: 9 дітей (60%), діти не виявляють активного інтересу до експериментів, не ставлять запитань; середній рівень: 5 дітей (33%), діти проявляють інтерес до деяких експериментів, але їхня цікавість обмежена; високий рівень: 1 дитина (7%), діти активно досліджують, ставлять запитання і проявляють зацікавленість у наукових явищах.

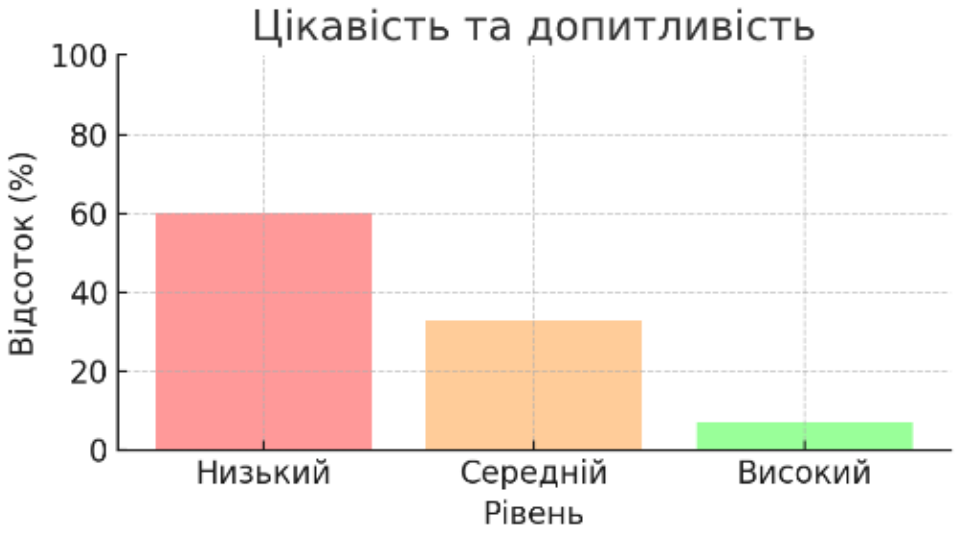

Рисунок 2.6. Рівень сформованості цікавості та допитливості.

Отримані результати свідчать про необхідність подальшої роботи над розвитком дослідницьких навичок у дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання. Зокрема, важливо впроваджувати інноваційні методи навчання та інтерактивні платформи для підвищення залученості дітей до дослідницької діяльності.

У таблиці 2.1. представлено результати оцінювання рівня сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Аналіз даних свідчить про те, що більшість дітей (53%) демонструють низький рівень сформованості цих навичок, що вказує на необхідність удосконалення методики навчання та підтримки розвитку дослідницької діяльності. Середній рівень показали 33% дітей, а високий рівень – лише 13%, що підкреслює важливість інноваційних підходів у навчанні для підвищення активності та зацікавленості дітей.

Таблиця 2.1.

Рівень сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Рівень	**Характеристики**	**Кількість дітей**
Низький	- Діти недостатньо уважно спостерігають за явищами, часто пропускають важливі деталі. - Має значні труднощі у виконанні експериментів без сторонньої допомоги. - Не вміють формулювати чіткі висновки з проведених експериментів. - Рідко ставлять запитання або формулюють гіпотези, що ускладнює їхню активність у навчальному процесі. - Не здатні ефективно взаємодіяти з однолітками, не висловлюють свої думки про результати експериментів. - Не виявляють активного інтересу до дослідницької діяльності.	8 дітей (53%)
Середній	- Діти демонструють базову увагу до спостережень, але пропускають деякі деталі. - Можуть виконувати більшість експериментів з частковою допомогою дорослих. - Формулюють деякі запитання і гіпотези, але їх точність може бути недостатньою. - Виявляють інтерес до навчальних активностей, але не завжди активно	5 дітей (33%)

	беруть участь у дискусіях з однолітками. - Вдаються до аналізу результатів, але можуть робити помилки у висновках.	
Високий	- Діти активно спостерігають за явищами, точно фіксують деталі. - Вміють самостійно виконувати експерименти та дотримуються інструкцій. - Формулюють чіткі висновки на основі проведених досліджень. - Активно ставлять запитання та розробляють власні гіпотези. - Ефективно взаємодіють з однолітками, ділячись думками і досвідом. - Проявляють високий рівень інтересу до дослідницької діяльності.	2 дитини (13%0

Отже, В результаті експерименту було виявлено, що 53% дітей продемонстрували низький рівень сформованості навичок дослідницької діяльності, 33% - середній, а 13% - високий. Ці дані свідчать про необхідність подальшої роботи над розвитком дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

2.3. Педагогічна система формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Формуванню навичок природничо-експериментальної діяльності дошкільників в дистанційних умовах може сприяти використання інтерактивних освітніх платформ та навчальних відео з експериментами, які доступні на платформах TikTok та YouTube. Ці засоби дозволяють

дітям спостерігати за різноманітними експериментами в інтерактивному форматі, що покращує їхнє розуміння і запам'ятовування.

Для досягнення поставлених завдань експерименту була розроблена методика, яка включає використання відео-експериментів, що демонструють природничі явища. Основні етапи нашої методики включають:

1. **Планування та підготовку:**

Вибір теми: Необхідно обрати тему, що цікавить дітей, наприклад, «Вода та її властивості».

Пошук ресурсів: Вибір відео з TikTok або YouTube, які відповідають темі. Важливо обрати матеріали, що яскраво демонструють експерименти, а також надають корисну інформацію про явища.

Розробка плану заняття: Створення плану, який включає запитання для дітей, завдання та обговорення (Додаток А).

2. **Введення в тему**

Перегляд відео: Розпочати заняття з перегляду короткого навчального відео, яке демонструє експеримент. Це допоможе встановити контекст та зацікавити дітей.

Обговорення: Проведення обговорення з дітьми після перегляду, щоб виявити їхні враження та думки щодо побаченого.

3. **Проведення експериментів та досліджень**

Віртуальні експерименти: Використання інтерактивних платформ, де діти можуть самостійно проводити експерименти в безпечному онлайн-середовищі. Наприклад, діти можуть повторити експеримент з відео, використовуючи підручні матеріали (Додаток Б).

Домашні експерименти: Вихователь надає дітям завдання на проведення простих експериментів вдома, які можна виконувати разом з батьками, використовуючи матеріали, що є в домі (Додаток Б).

4. **Залучення до спільноти та обговорення**

Онлайн-зустрічі: Регулярні онлайн-зустрічі, під час яких діти можуть ділитися своїми дослідженнями та експериментами з однолітками, а також отримувати фідбек від вихователів.

Соціальні мережі: Створення групи у соціальних мережах для обміну відео з дослідами, ідеями та результатами експериментів.

5. **Оцінка та рефлексія**

Оцінка результатів: Вихователь проводить оцінку засвоєння матеріалу та навичок, допомагаючи дітям усвідомити свої досягнення.

Фідбек: Залучення батьків до обговорення успіхів дітей, обміну думками про прогрес та зацікавленість у дослідах.

Розроблена система формування дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційного навчання через освітні платформи та відео з TikTok і YouTube демонструє ефективність активного навчання. Ця система базується на залученні дітей до експериментування, розвитку їхньої допитливості та критичного мислення.

Також відповідно до проблемних моментів з якими ми зіткнулись під час проведення експерименту нами було створено **методичні рекомендації для вихователів і батьків:**

1. **Використання освітніх платформ**: варто обирати якісні ресурси на TikTok та YouTube для демонстрації природничих явищ.

2. **Створення сприятливого навчального середовища**: варто залучати дітей до експериментів, організовуючи прості завдання, які вони можуть виконувати вдома.

3. **Обговорення досліджень**: необхідно спонукати дітей ділитися своїми відкриттями та обговорювати результати з іншими.

4. **Регулярність занять**: необхідно проводити регулярні заняття та стежити за прогресом дітей, коригуючи методику в залежності від їхніх потреб і інтересів.

Ця система дозволяє створити цікавий та ефективний освітній процес, який сприяє розвитку дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Розроблена методика роботи з дошкільниками, акцентується на використанні інтерактивних освітніх платформ та навчальних відео, в результаті вона виявилася дуже ефективною для формуванні навичок дослідницької діяльності. Після впровадження методики спостерігалося помітне зростання інтересу дітей до науки, що виявлялося в їх активній участі в експериментах.

Завдяки використанню віртуальних симуляцій та домашніх дослідів, діти змогли не лише спостерігати за природними явищами, але й активно взаємодіяти з ними. Це сприяло розвитку критичного мислення, оскільки діти вчилися формулювати гіпотези, проводити спостереження та аналізувати результати своїх експериментів. Включення освітніх платформ, таких як PhET та різних навчальних відео з YouTube, дозволило створити візуально зрозумілі та інтерактивні уроки, що значно покращило сприйняття матеріалу.

Крім того, застосування методики підвищило комунікативні навички дошкільників. Діти активно обговорювали результати експериментів, ставили запитання та ділилися власними спостереженнями, що сприяло розвитку їхньої здатності до колективного мислення.

2.4. Результати впровадження системи формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Після завершення запропонованих заходів було проведено повторну діагностику формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Результати

експерименту з впровадження системи формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання підтвердили ефективність застосованих методики. Отримані результати показали значне покращення рівня спостережливості, експериментування, аналізу результатів, критичного мислення, співпраці та допитливості у дітей. Більшість вихованців продемонстрували підвищення своїх дослідницьких навичок, що свідчить про успішність використання інноваційних підходів у навчанні. Це підкреслює важливість продовження роботи в даному напрямку для подальшого розвитку освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

Спираючись на результати проведеної повторної діагностики формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання, було виявлено наступні зміни:

1. Спостереження: низький рівень (рис. 2.7.): 3 дітей (20%), діти неуважно спостерігають за явищами, пропускають важливі деталі, не можуть пояснити свої спостереження; середній рівень: 6 дітей (40%), діти виявляють базове розуміння спостереження, але можуть не помічати деякі деталі. Вони можуть описати спостереження, але без глибшого аналізу; високий рівень: 6 дітей (40%), діти уважно спостерігають, фіксують зміни та деталі, можуть формулювати запитання та висловлювати думки про спостережуване.

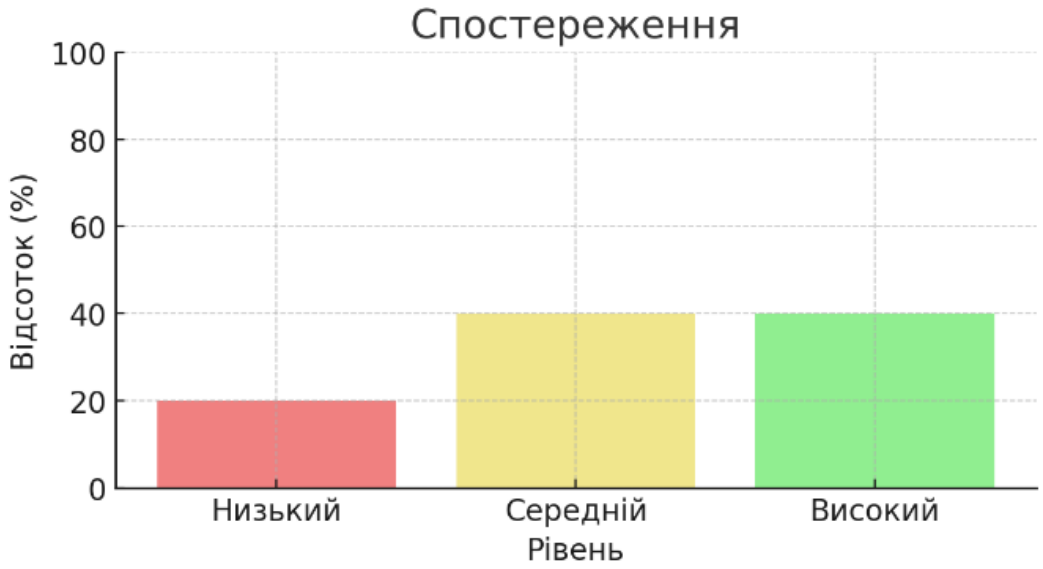

Рисунок 2.7. Фінальний рівень сформованості навичок спостереження.

2. Експериментування (рис. 2.8.): низький рівень: 4 дитини (27%), діти виконують базові експерименти, але потребують постійної підтримки, допускають помилки в проведенні експериментів; середній рівень: 7 дітей (47%), діти можуть виконувати експерименти з мінімальними помилками і здатні дотримуватися інструкцій, але іноді потребують додаткової допомоги; високий рівень: 3 дитини (20%), діти самостійно виконують експерименти, точно дотримуються інструкцій і використовують матеріали та інструменти ефективно.

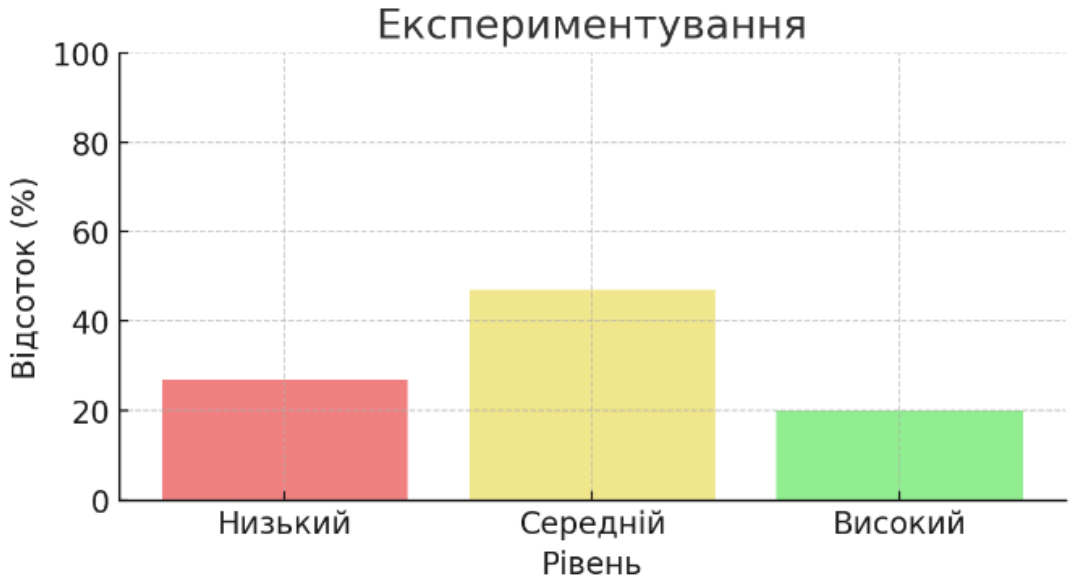

Рисунок 2.8. Фінальний рівень сформованості навичок експериментування.

3. Аналіз результатів (рис. 2.9.): низький рівень: 3 дитини (20%), діти мають труднощі з аналізом результатів експериментів, не можуть формулювати чіткі висновки; середній рівень: 8 дітей (53%), діти можуть робити прості висновки на основі своїх спостережень, але іноді їх аналіз є непослідовним; високий рівень: 3 дитини (20%), діти здатні робити детальний аналіз, чітко формулюють висновки і можуть порівнювати свої результати з очікуваннями.

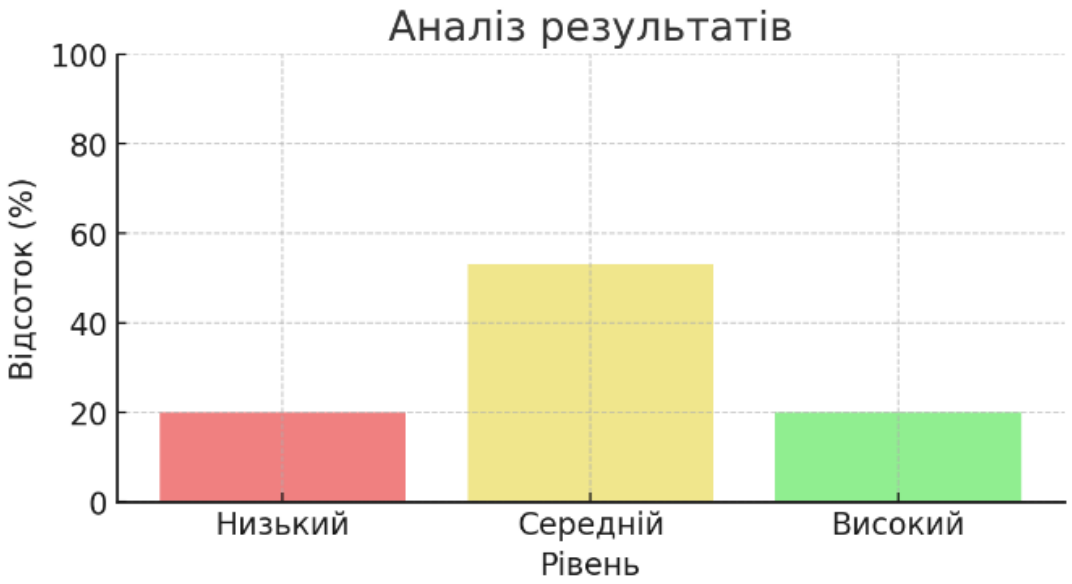

Рисунок 2.9. Фінальний рівень сформованості навичок аналізу результатів.

4. Критичне мислення (рис. 2.10.): низький рівень: 3 дітей (20%), діти рідко ставлять запитання або формулюють гіпотези, не аналізують альтернативні пояснення; середній рівень: 6 дітей (40%), діти можуть ставити прості запитання та формулювати базові гіпотези, але їх критичне мислення потребує розвитку; високий рівень: 6 дитини (40%), діти активно ставлять питання, аналізують явища і формулюють альтернативні пояснення.

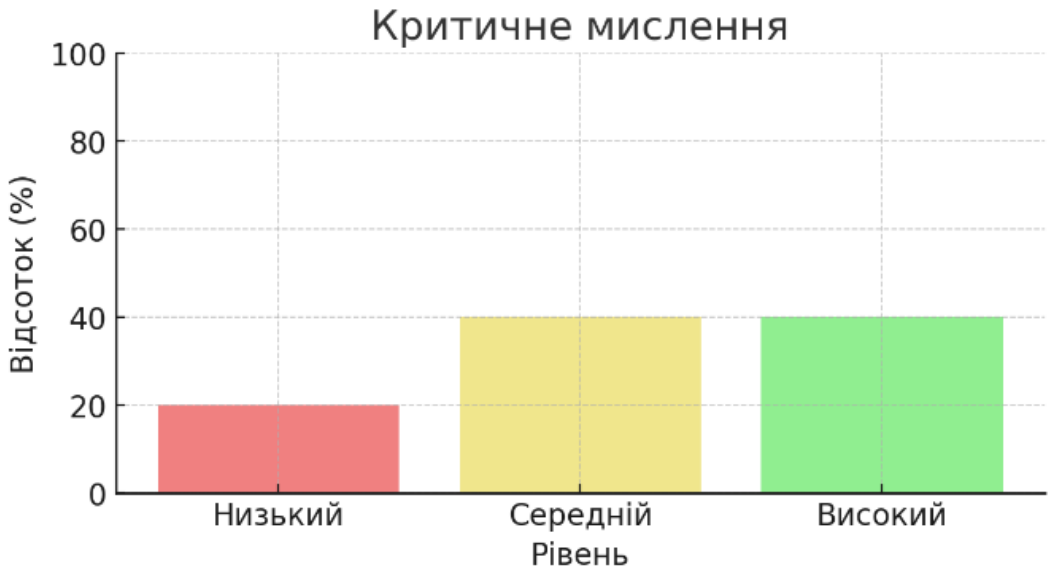

Рисунок 2.10. Фінальний рівень сформованості критичного мислення.

5. Співпраця та комунікація (рис. 2.11.): низький рівень: 5 дітей (33%), діти не можуть ефективно взаємодіяти з однолітками, не вміють висловлювати свої думки; середній рівень: 5 дітей (33%), діти можуть взаємодіяти, але їхня комунікація не завжди чітка і зрозуміла; високий рівень: 6 дітей (40%), діти легко спілкуються з іншими, чітко формулюють свої думки та пояснюють дії.

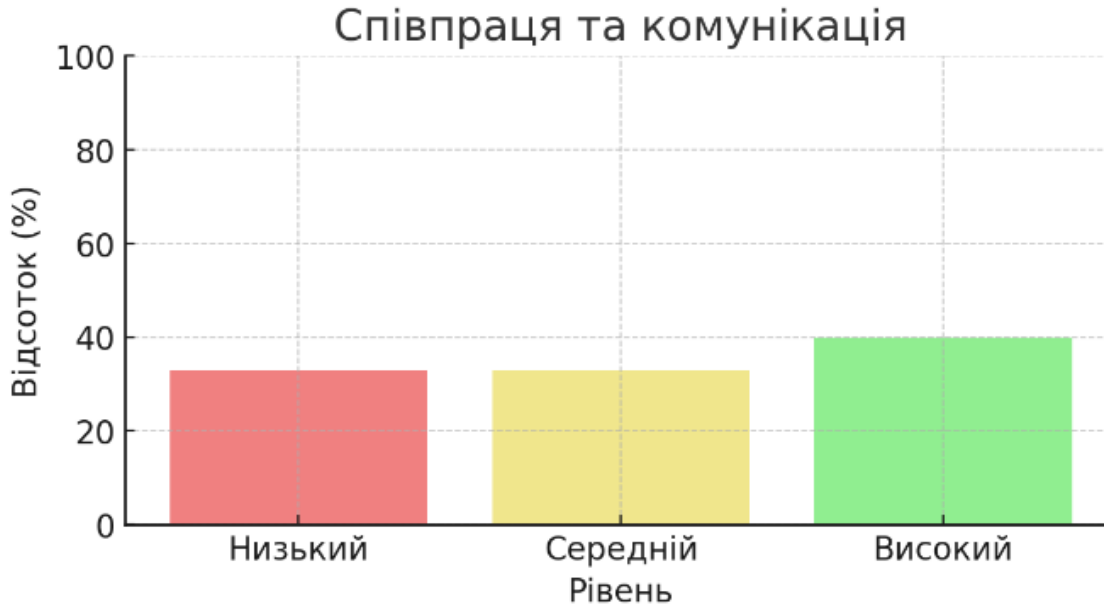

Рисунок 2.11. Фінальний рівень сформованості навичок співпраці та комунікації.

6. Цікавість та допитливість (рис. 2.12.): низький рівень: 3 дитини (20%), діти не виявляють активного інтересу до експериментів, не ставлять запитань; середній рівень: 6 дітей (40%), діти проявляють інтерес до деяких експериментів, але їхня цікавість обмежена; високий рівень: 6 дітей (40%), діти активно досліджують, ставлять запитання і проявляють зацікавленість у наукових явищах.

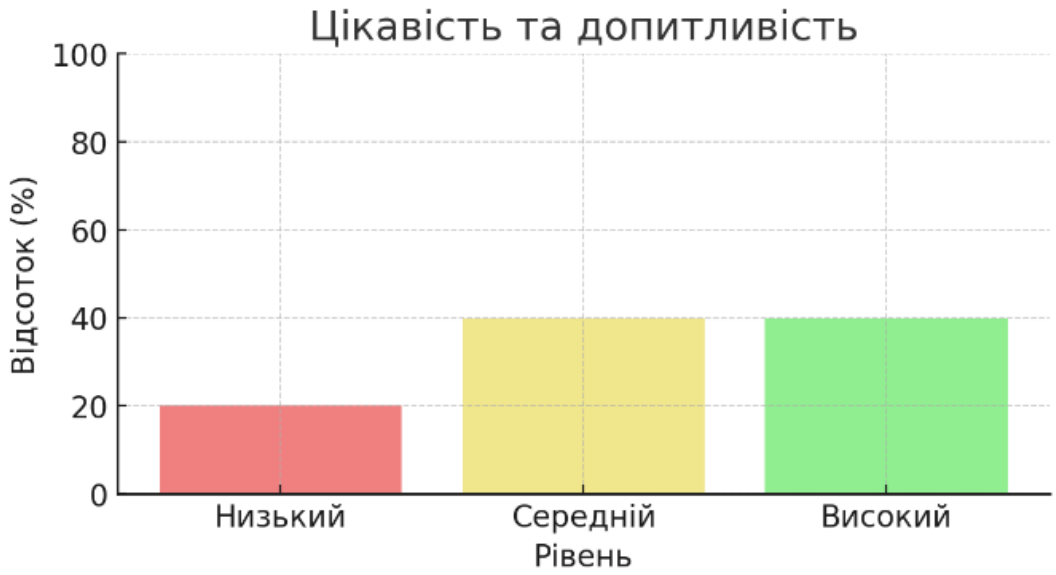

Рисунок 2.12. Фінальний рівень сформованості цікавості та допитливості.

Отримані результати свідчать про позитивні зміни в розвитку дослідницьких навичок у дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання. Зокрема, спостерігається зменшення частки дітей з низьким рівнем розвитку навичок та значне зростання кількості дітей, які досягли середнього та високого рівнів. Це вказує на успішність впровадження нових методик та інтерактивних платформ, що підвищують залученість дітей до дослідницької діяльності. У таблиці 2.2. представлені результати оцінювання рівня сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Таблиця 2.2.

Результати проведення експерименту з формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Рівень	**Характеристики**	**Кількість дітей**
Низький	- Діти недостатньо уважно спостерігають за явищами, часто пропускають важливі деталі. - Мають значні труднощі у виконанні експериментів без сторонньої	4 дітей (25%)

	допомоги. - Не вміють формулювати чіткі висновки з проведених експериментів. - Рідко ставлять запитання або формулюють гіпотези, що ускладнює їхню активність у навчальному процесі. - Не здатні ефективно взаємодіяти з однолітками, не висловлюють свої думки про результати експериментів. - Не виявляють активного інтересу до дослідницької діяльності.	
Середній	- Діти демонструють базову увагу до спостережень, але пропускають деякі деталі. - Можуть виконувати більшість експериментів з частковою допомогою дорослих. - Формулюють деякі запитання і гіпотези, але їх точність може бути недостатньою. - Виявляють інтерес до навчальних активностей, але не завжди активно беруть участь у дискусіях з однолітками. - Вдаються до аналізу результатів, але можуть робити помилки у висновках.	7 дітей (40%)
Високий	- Діти активно спостерігають за явищами, точно фіксують деталі.	4 дитини (25%)

	- Вміють самостійно виконувати експерименти та дотримуються інструкцій. - Формулюють чіткі висновки на основі проведених досліджень. - Активно ставлять запитання та розробляють власні гіпотези. - Ефективно взаємодіють з однолітками, ділячись думками і досвідом. - Проявляють високий рівень інтересу до дослідницької діяльності.	

В результаті експерименту було виявлено, що 25% дітей продемонстрували низький рівень, 40% - середній, а 25% - високий рівень сформованості навичок дослідницької діяльності. *Порівняння результатів:*

1. ***Низький рівень*:** Кількість дітей з низьким рівнем сформованості навичок зменшилася з 53% до 25%, що свідчить про суттєвий прогрес у розвитку дослідницьких навичок.

2. ***Середній рівень*:** Кількість дітей із середнім рівнем збільшилася з 33% до 40%, що вказує на позитивну динаміку, але ще потребує вдосконалення.

3. ***Високий рівень*:** Частка дітей з високим рівнем зросла з 13% до 25%, що також свідчить про прогрес у формуванні дослідницьких навичок.

Загалом, результати фінального експерименту демонструють значні позитивні зміни в розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання. Проте, незважаючи на покращення, дані все ще вказують на необхідність подальшої роботи для підвищення рівня сформованості цих навичок у дітей.

Отже, застосування нами системи формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання призвело до помітного поліпшення в розвитку цих навичок у дітей. Результати експерименту свідчать про значне зростання кількості дітей, які досягли високого рівня сформованості дослідницьких навичок. Таким чином, ми можемо підтвердити, що наша початкова гіпотеза була вірною: Обрана методика виявилася ефективною в покращенні навичок у всіх групах дітей. Вона не лише підвищила рівень знань про навколишній світ, але й стимулювала зацікавленість дітей у дослідницькій діяльності завдяки інтерактивним методам навчання. Результати цього дослідження можуть стати важливою основою для подальшого вдосконалення навчальних програм і методик, спрямованих на підвищення якості освіти та розвитку дослідницьких навичок у дітей дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. З'ясовано сутність і характеристику дефініції «дослідницька діяльність». Дослідницька діяльність дошкільників – це процес активного пізнання та самостійного вивчення оточуючого середовища, що включає спостереження, експерименти, формулювання запитань і аналіз отриманих результатів. Ця діяльність сприяє розвитку критичного мислення, допитливості та когнітивних навичок у дітей. Основними характеристиками є самостійність дитини, пошук відповідей через практичну діяльність, а також усвідомлене ставлення до досліджуваних явищ.

2. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури охарактеризовано роль дослідницької діяльності у формуванні особистості дошкільника. Дослідницька діяльність має вагоме значення для формування особистості дошкільника. Вона створює умови для розвитку критичного мислення, адже діти вчаться ставити запитання, формулювати гіпотези і шукати відповіді. Цей процес стимулює їхню цікавість до навколишнього світу і допомагає усвідомити важливість знань.

Крім того, участь у дослідницькій діяльності сприяє розвитку самостійності. Діти вчаться діяти самостійно, приймати рішення і не боятися помилок, що формує в них впевненість у власних силах. Залучення до активного пізнання навколишнього світу відкриває нові можливості для самовираження і творчості.

Соціалізація також грає важливу роль у дослідницькій діяльності. Діти часто працюють у групах, що сприяє розвитку комунікативних навичок і вмінню співпрацювати з іншими. Взаємодія з однолітками під час спільних досліджень допомагає їм зрозуміти соціальні норми, розвиває емпатію та навички роботи в команді.

Емоційний аспект дослідницької діяльності не менш важливий.

Відкриття та досягнення викликають у дітей радість і задоволення, формуючи позитивне ставлення до навчання і пізнання. Цей емоційний відгук підтримує інтерес до нових знань і досвіду, що, в свою чергу, підвищує мотивацію до навчання.

Таким чином, дослідницька діяльність не лише сприяє інтелектуальному розвитку дошкільників, але й формує активну, різнобічно розвинену особистість, готову до участі в суспільному житті. Вона відкриває дітям шлях до нових знань, вмінь і цінностей, які будуть важливими на всіх етапах їхнього подальшого розвитку.

3. Проведено діагностику сформованості навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. В результаті експерименту було виявлено, що 53% дітей продемонстрували низький рівень сформованості навичок дослідницької діяльності, 33% - середній, а 13% - високий. Ці дані свідчать про необхідність подальшої роботи над розвитком дослідницьких навичок у дошкільників в умовах дистанційного навчання.

4. Оптимізовано процес формування навичок дослідницької діяльності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Розроблена нами методика роботи з дошкільниками, акцентується на використанні інтерактивних освітніх платформ та навчальних відео, в результаті вона виявилася дуже ефективною для формуванні навичок дослідницької діяльності. Після впровадження методики спостерігалося помітне зростання інтересу дітей до науки, що виявлялося в їх активній участі в експериментах. Загалом, результати фінального експерименту демонструють значні позитивні зміни в розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників в умовах дистанційного навчання. Проте, незважаючи на покращення, дані все ще вказують на необхідність подальшої роботи для підвищення рівня сформованості цих навичок у дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. Щоб дитина хотіла і вміла вчитися. К.: Дошкільне виховання, 2016. №5. С. 6-7.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Київ, 2021.

3. Бєлєнька Г. В. Експериментування крок до пізнання. К.: Дошкільне виховання, 2007. №5. С. 7-10.

4. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» . За заг. ред. О. В. Низьковської. Київ, 2020. 256 с.

5. Борисенко Н. М., Карасевич Г. І. Інфографіка як засіб створення практично-орієнтованих завдань природничого змісту в початковій школі. В.: The 1st International scientific and practical conference «Progressive research in the modern world» (October 5-7, 2022) BoScience Publisher USA, 2022. 660 с.

6. Борисенко Н. М., Кутецький Д. М. Можливості інформаційного освітнього середовища в процесі формування екоцентричного світогляду майбутніх педагогів. Х.: Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2010. №55. С. 229-234.

7. Борисенко Н. М. Педагогічні умови формування природознавчої компетентності майбутнього вихователя дошкільного закладу. Х.: Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2014. №65. С. 279-285.

8. Брежнєва О. І. Формування пізнавальної активності. К.: Дошкільне виховання, 2015. №2. С. 12-14.

9. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Либідь, 2015. 400 с.

10. Волинець Ю. О., Паламарчук О. Організація експериментально-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 2019. С. 151-154. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30142/1/Y_Volunets_O_Palamarchuk_OEDDDDV_2019.pdf

11. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 2-ге видання доповнене. Київ: Видавництво «Академвидав», 2007. 615 с.

12. Гавриш Н. В. Організувати, але не обмежувати. Дошкільне виховання, 2016. №1. С. 8-13.

13. Даценко Т. О. Інформаційно-комунікативні технології в дошкільній освіті: перспективи та ризики впровадження. О.: Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки», 2012. №3. С. 18-20.

14. Дейкіна А. Ю. Медіаосвіта і розвиток пізнавального інтересу дошкільника. Київ, 2012. 623 с.

15. Дистанційна освіта. Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/distancijna-osvita

16. Зелінська О. В. Переваги використання сучасних мультимедійних технологій в дошкільній освіті. Дисертація. Національний авіаційний університет, 2022.

17. Зімакова Л. В., Тупиця О. Ю., Жданюк Л. О. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. Педагогічні науки, 2022. №79. С. 92-100. URL: https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264557

18. Кириєнко Д. М., Алєксєєва Г. М., Горбатюк Л. В., Чуприна Г. П. Використання електронних технологій під час дистанційного навчання у дошкільних закладах. Київ: ІЦО НАПН України, 2023, С. 32-34. URL: https://dspace.bdpu.org.ua/items/1ba59d83-f19a-4e77-8553-a80c7a11e5c0/full

19. Козлова С. А. Дошкільна педагогіка: посіб. для студ. вузів. Харків, 2018. 198 с.

20. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. Дошкільне виховання, 2020, №9, С. 17-21. URL: http://surl.li/abydms

21. Костенко В. В. Особливості організації дослідницької діяльності дошкільників у природі. URL: https://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18749/1/21.pdf

22. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і розвиток особистості. Київ: Радянська школа, 2013. 608 с.

23. Котирло В. К. Вольова готовність. Завтра в школу. Київ: Радянська школа, 2013. С. 68-96.

24. Ладивір С. О. Дитина пізнає світ. К.: Вихователь-методист дошкільного закладу, 2017. №10. С. 23-29.

25. Лазьмінська В. В., Хлус Л. М. Організація і проведення практико-орієнтованої дослідницької роботи в умовах дистанційного навчання. Кіровоград, 2024. 74 с. URL: http://surl.li/aifxwv

26. Лисенко Н. П. Педагогіка українського дошкілля: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 360 с.

27. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог: навчально-методичний посібник для ВНЗ. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.

28. Михайліченко Т. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності з різними видами діяльності дошкільників. К.: Вихователь-методист дошкільного закладу, 2010. №7. С. 42-50.

29. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. 432 с.

30. Подліняєва О. О., Івашенко І. С. Технології дослідницької діяльності у активному розвитку дошкільників. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2023. С. 116-121.

31. Положення про дистанційне навчання: наказ МОН № 466 від 25.04.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text

32. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підр. Київ: Академвидав, 2013. 464 с.

33. Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій: лист МОН № 1/3371-22 від 06.03.22 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/

34. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні: лист МОН №1/3845-22 від 02.04.2022 р. URL: http://surl.li/mtihbm

35. Радибеда М. С. Розвиток пізнавальних інтересів старших дошкільників в процесі дослідницької діяльності. 2023.

36. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2015. 464 с.

37. Сидорець І. В. Запаліть вогник допитливості молодших школярів: методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2015. 65 с.

38. Ткачук Т. Радість пізнання. Дошкільне виховання, 2012. №9. С. 10-11.

39. Швайко Л. Л. Експериментальна діяльність у ДНЗ. Харків: Основа, 2009. 192 с.

40. Шумей Л. Т. Маленькі дослідники. Організація пошуково-дослідницької діяльності дітей. Палітра педагога, 2018. №5. С. 15-18.

41. Щербина О. Я. Розвиток пізнавального інтересу старших дошкільників засобом пізнавальної книги математичного змісту. Кривий Ріг: КДПУ, 2021. 72 с. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/5703

ДОДАТКИ

Додаток А

Конспекти для проведення експериментів у рамках системи розвитку навичок дослідницької діяльності дошкільників, які акцентують увагу на освітніх платформах та навчальних відео.

Конспект 1: «Віртуальний Вулкан».

Тема: «Дослідження виверження вулканів»

Мета: Ознайомити дітей з процесом виверження вулканів та основними причинами, що його викликають.

Матеріали:

- Комп'ютер або планшет
- Інтернет-з'єднання
- Віртуальна симуляція вулкана (наприклад, на платформі PhET)
- Відео про вулкани (YouTube)

Хід експерименту:

1. Підготовка:

- Пояснити дітям, що таке вулкан та як він працює.
- Показати відео про вулкани, яке ілюструє їх структуру та процес виверження.

2. Дослідження:

- Відкрити віртуальну симуляцію вулкана на платформі PhET.
- Запропонувати дітям налаштувати різні параметри: обсяг магми, тиск, склад магми.
- Спостерігати за змінами та результатами виверження.

3. Обговорення:

- Обговорити, що діти спостерігали під час віртуального експерименту.
- Запитати: «Які параметри викликали найсильніше виверження?»

- Використати онлайн-платформи для обміну ідеями, наприклад, Google Classroom або Padlet, щоб діти могли ділитися своїми спостереженнями.

4. Висновки:

- Підвести підсумки дослідження: які фактори впливають на силу виверження вулкана, та як віртуальні експерименти допомагають вивчити цю тему.

Конспект 2: «Вулкан з соди та оцту»

Тема: «Хімічна реакція між содою і оцтом»

Мета: Показати дітям, як відбувається хімічна реакція та візуалізувати процес виверження.

Матеріали:

- Сода (бікарбонат натрію)
- Оцет
- Ємність (чашка або миска)
- Червоний харчовий барвник (опціонально)
- Ложка
- Відео про хімічні реакції (YouTube)

Хід експерименту:

1. Підготовка:

- Обговорити з дітьми, що таке вулкан та як він вивергається.
- Показати відео про хімічні реакції, щоб діти краще розуміли процеси, які відбуваються під час експерименту.

2. Дослідження:

- Налити трохи оцту в ємність.
- Додати кілька крапель харчового барвника.
- Використовуючи ложку, додати соду до оцту і спостерігати за реакцією.

3. Спостереження:

- Спостерігати, що відбувається, коли сода реагує з оцтом (утворення піни).

- Заохотити дітей описувати, що вони бачать та відчувають, за допомогою спільних онлайн-обговорень (наприклад, через Zoom або Google Meet).

4. Обговорення:

- Питання для обговорення: «Чому піна виникла?», «Що ми можемо порівняти з природним виверженням вулкана?»

- Використати платформи для обміну думками, щоб діти могли ділитися своїми відповідями в групі.

5. Висновки:

- Підвести підсумки дослідження: пояснити, що відбувається під час хімічної реакції і як це пов'язано з природними явищами.

- Обговорити, як віртуальні ресурси та відео допомагають краще зрозуміти матеріал.

Додаток Б

Віртуальні експерименти, які можна використовувати для розвитку навичок дослідницької діяльності у дошкільників:

1. Віртуальний вулкан (PhET)

Тема: Виверження вулканів

Платформа: PhET Interactive Simulations

Мета: Ознайомити дітей з поняттям вулканів та процесом їх виверження.

Опис експерименту:

- Крок 1: Завантажити віртуальну симуляцію вулкана на платформі PhET.

- Крок 2: Діти можуть регулювати різні параметри: об’єм магми, тиск, склад магми (вапняк або базальт).

- Крок 3: Спостерігати за виверженням, яке відбувається в реальному часі.

- Крок 4: Обговорити з дітьми, які параметри впливають на виверження: чому при високому тиску виверження є більш сильним?

- Крок 5: Запропонувати дітям намалювати свій власний вулкан на основі спостережень.

2. Віртуальні експерименти з фізики (LabXchange)

Тема: Закони руху

Платформа: LabXchange

Мета: Ознайомити дітей з основними законами руху через віртуальні експерименти.

Опис експерименту:

- Крок 1: Відкрити платформу LabXchange і вибрати експеримент з теми руху.

- Крок 2: Діти можуть взаємодіяти з віртуальними об’єктами: запускати кульки, змінювати їх масу та прискорення.

- Крок 3: Спостерігати за результатами: як змінюється швидкість і траєкторія в залежності від змінених параметрів.

- Крок 4: Запитати дітей, які зміни вони спостерігали при різних умовах.

- Крок 5: Обговорити, як ці закони застосовуються в реальному житті (наприклад, в автомобілях).

3. Віртуальний хімічний лабораторний дослід (ChemCollective)

Тема: Хімічні реакції

Платформа: ChemCollective

Мета: Навчити дітей основам хімічних реакцій та змішування речовин.

Опис експерименту:

- Крок 1: Відкрити платформу ChemCollective і вибрати віртуальний експеримент.

- Крок 2: Діти можуть змішувати різні хімікати, спостерігаючи за результатами.

- Крок 3: Запропонувати дітям передбачити, що станеться при змішуванні конкретних речовин.

- Крок 4: Спостерігати за змінами кольору, утворенням газу тощо.

- Крок 5: Обговорити, які реакції були спостережені і чому це важливо в реальному житті (наприклад, у виробництві ліків).

4. Віртуальна Екологічна Система (Explore Ecology)

Тема: Екосистеми

Платформа: Explore Ecology

Мета: Ознайомити дітей з екологічними системами та взаємодією живих організмів.

Опис експерименту:

- Крок 1: Відкрити платформу Explore Ecology і вибрати віртуальний проект.

- Крок 2: Діти можуть створювати свої власні екосистеми, вибираючи рослини, тварин і їх взаємодії.

- Крок 3: Спостерігати, як різні організми впливають один на одного та на навколишнє середовище.

- Крок 4: Запропонувати дітям придумати свої екосистеми і пояснити, чому вони обрали саме ці організми.

- Крок 5: Обговорити важливість збереження екосистем.

5. Віртуальна Астрономічна Спостереження (NASA Eyes)

Тема: Астрономія та космос

Платформа: NASA Eyes on the Solar System

Мета: Ознайомити дітей з планетами та космічними об'єктами.

Опис експерименту:

- Крок 1: Завантажити NASA Eyes on the Solar System.

- Крок 2: Діти можуть «полетіти» до різних планет, спостерігати їх з близької відстані та дізнаватися про їх характеристики.

- Крок 3: Обговорити, чим відрізняються планети одна від одної (наприклад, атмосфера, температура, розмір).

- Крок 4: Запропонувати дітям намалювати свої улюблені планети та розповісти, чому вони їх обрали.

- Крок 5: Обговорити значення космічних досліджень та їх вплив на наше життя.

Домашні експерименти, які можна провести з дітьми для розвитку їхніх дослідницьких навичок:

1. Вулкан із соди та оцту

Тема: Хімічні реакції

Мета: Вивчити хімічні реакції між кислотою та основою.

Опис експерименту:

- Матеріали: Бікон з глиняного або пластикового посуду, сода, оцет, барвник (опційно).

- Кроки:

1. Наповнити бікон содою (приблизно 2-3 ст. ложки).
2. Додати кілька крапель барвника (якщо використовується).
3. Повільно влити оцет у бікон і спостерігати за реакцією.
4. Обговорити, чому відбувається виділення газу і бульбашок.

2. Виготовлення небесної ракети

Тема: Фізика та рух

Мета: Ознайомити дітей з основами руху.

Опис експерименту:

- Матеріали: Пластикова пляшка, вода, звичайні харчові кульки, картон (для крил).

- Кроки:

1. Заповнити пластикову пляшку водою на одну третину.
2. Закрити пляшку кулею, накачати її, а потім відпустити.
3. Спостерігати, як вода вивільняється, створюючи силу, що виштовхує пляшку вгору.
4. Обговорити принципи руху, що впливають на запуск ракети.

3. Вирощування кристалів

Тема: Кристалізація

Мета: Ознайомити дітей з процесом утворення кристалів.

Опис експерименту:

- Матеріали: Цукор або сіль, вода, прозорий стакан, шпажка.

- Кроки:

1. Розчинити в гарячій воді цукор або сіль (приблизно 3 ст. ложки на 100 мл води).

2. Вмочити шпажку у розчин, потім дати їй висохнути.

3. Помістити шпажку в розчин, залишити на кілька днів у спокійній кімнаті.

4. Спостерігати за ростом кристалів на шпажці.

5. Обговорити, як відбувається процес кристалізації.

4. Виготовлення сонячного годинника

Тема: Астрономія та час

Мета: Вивчити, як рух сонця впливає на вимірювання часу.

Опис експерименту:

- Матеріали: Картон, олівець, паличка, годинник.

- Кроки:

1. Виготовити круглий диск із картону.

2. Вставити паличку в центр диска (це буде гномон).

3. Визначити час, коли сонце у найвищій точці (південь), і зробити позначку.

4. Протягом дня відзначати, як тінь переміщується, вказуючи на години.

5. Обговорити, як рух сонця впливає на вимірювання часу.

5. Експеримент з підніманням яєць

Тема: Дослідження підйомної сили

Мета: Вивчити принципи підйому та фізичні властивості рідин.

Опис експерименту:

- Матеріали: Яйце, вода, сіль, дві прозорі склянки.

- Кроки:

1. Наповнити одну склянку водою, а іншу - розчином з води та солі.

2. Обережно опустити яйце в першу склянку з водою.

3. Потім опустити яйце в другу склянку з соляним розчином.

4. Спостерігати, як яйце плаває в соляному розчині, але тоне у звичайній воді.

5. Обговорити, чому це відбувається, і пояснити концепцію щільності.

Додаток В

Апробація результатів дослідження.

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки, психології
й освітнього менеджменту
імені проф. Є. Петухова

СЕРТИФІКАТ
19-24/678

Виданий Ніколенко Тетяні
брав/ла участь у
Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Педагогіка і психологія в структурі університетської освіти України: історія, сьогодення, інноватика»
30 травня 2024 року
(6 годин, 0,2 кредитів ЄКТС)

Перший проректор — Сергій ОМЕЛЬЧУК

Завідувачка кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова — Людмила ПЕРМІНОВА

Херсон - Івано-Франківськ
2024

Додаток Г

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Ніколенко Тетяна Володимирівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

25.09.2024		Тетяна Ніколенко
(дата)	(підпис)	(ім'я, прізвище)